

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

25 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Tomasz Szanciło (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Mariusz Załucki

SSN Dariusz Pawłyszcz

Protokolant Łukasz Wiśniewski

po rozpoznaniu na rozprawie 25 października 2023 r. w Warszawie

skargi kasacyjnej K.W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 15 marca 2021 r., I ACa 754/20,

w sprawie z powództwa K.W.

przeciwko Gminie O.

o zapłatę,

1. oddała skargę kasacyjną;

2. zasądza od K.W. na rzecz Gminy O. kwotę 18.750 zł (osiemnaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego – wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia następnego po upływie tygodnia od dnia ogłoszenia wyroku do dnia zapłaty.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 15 marca 2021 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 6 kwietnia 2020 r. w ten sposób, że w punkcie II zasądził od pozwanej Gminy O. (dalej: Gmina) na rzecz powoda K.W. kwotę 114 406,59 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 25 stycznia 2014 r. do dnia zapłaty, oddając powództwo w pozostałym zakresie i rozstrzygając o kosztach procesu za obie instancje.

Sąd pierwszej instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Począwszy od 1983 r. powód prowadzi działalność gospodarczą w zakresie produkcji wyrobów z drewna. Jego zakład produkcyjny był stopniowo rozbudowywany. Na podstawie decyzji Wójta Gminy (dalej: „Wójt”) z 29 grudnia 1994 r. powód uzyskał zgodę na wyłączenie części posiadanej działki nr [...] z produkcji rolnej i jej przeznaczenie na rozbudowę zakładu produkcji drzewnej, położonego dotychczas na obszarze działki nr [...] (obie działki położone w O.). Decyzją Starosty O. (dalej: „Starosta”) z 17 lutego 1999 r. powód uzyskał pozwolenie na rozbudowę zakładu o sortownię wyrobów gotowych i budowę magazynu wyrobów gotowych i trocin położonych na tych działkach.

Powód miał zamiar zainwestować w suszarnię, gdyż suszenie komorowe drewna miało przyczynić się do obniżenia kosztów produkcji. W związku z tym zawarł umowę kredytu z Bankiem S.A. (dalej: Bank). Powód zabezpieczył należności wynikające z kredytu, m.in. ustanawiając hipotekę zwykłą na nieruchomościach stanowiących działki nr [...].

W dniu 5 maja 2000 r. powód złożył wniosek o wydanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na rozbudowę zakładu, położonego na działce nr [...], o magazyn wyrobów gotowych, z podwyższeniem obecnego o kondygnację, budowę suszarni drewna. Ani wówczas, ani później powód nie informował pozwanej, że w związku z zaplanowaną inwestycją zawarł już umowę kredytu na kwotę 650 000 zł.

Decyzją nr [...] z 8 maja 2000 r. Wójt Gminy ustalił warunki zabudowy i zagospodarowania terenu nr [...] dla inwestycji polegającej na rozbudowie istniejącego zakładu o magazyn wyrobów gotowych z podwyższeniem obecnego o kondygnację i budowie suszarni drewna. Organ uznał, że inwestycja jest zgodna

z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy, uchwalonego przez jej Radę uchwałą nr [...] z 23 października 1984 r. Powód nie znał postanowień tego planu.

Decyzją nr [...] z 9 maja 2000 r. Starosta zatwierdził projekt budowlany i wydał pozwolenie na budowę inwestycji obejmującej rozbudowę zakładu produkcji wyrobów z drewna o sortownię wyrobów gotowych, budowę magazynu wyrobów gotowych i trocin, budowę suszarni dwukomorowej do drewna – na terenach o nr [...] i [...]. Budowa suszarni miała miejsce w drugiej połowie 2000 r. i została zrealizowana według typowego projektu według dokumentacji [...]. Inwestycja była zgodna z dokumentami normatywnymi (Polskimi Normami).

Próbny rozruch suszarni miał miejsce 22 grudnia 2000 r. Mieszkańcy pobliskich zabudowań zaczęli skarżyć się na hałas oraz wibracje emitowane przez elektryczne silniki wentylatorów suszarni. W związku z zawiadomieniem mieszkańców wsi S. od początku 2001 r. miały miejsce liczne kontrole organów państwowych na terenie nieruchomości powoda, a 23 stycznia 2001 r. pracownicy Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w O. przeprowadzili oględziny robót budowlanych. Postanowieniem z 24 stycznia 2001 r. Powiatowy Inspektor Sanitarny w O. zgłosił sprzeciw w zakresie dopuszczenia do użytkowania obiektu – suszarni, wskazując, że suszarnia pracuje całą dobę, zaś zamierzony poziom hałasu wynosi 53 dB i przekracza wartości dopuszczalne. Decyzją z [...] r. Starosta ustalił dla Zakładu Produkcji Wyrobów z Drewna „K.” dopuszczalny poziom hałasu przenikający do środowiska: 50 dB w godz. 6.00-22.00 i 40 dB w godz. 22.00-6.00.

W związku z hałasem, jaki emitowała praca suszarni, obiekt nie został dopuszczony do użytkowania. To spowodowało, że w 2001 r. po stronie powoda zdarzały się opóźnienia w dostawie towarów na rzecz kontrahentów, a asortyment nie zawsze odpowiadał zamawianej ilości (różnice sięgały nawet połowy zamawianego asortymentu). W tym czasie dyrektor ds. asortymentu w C. sp. z o.o. informował powoda o zgłaszanych wadach w dostarczonym towarze i konieczności realizacji dostaw zgodnie z harmonogramem. W rozmowach z przedstawicielem kontrahenta powód obiecywał, że sytuacja poprawi się, gdy tylko zakończy rozbudowę swojego zakładu.

Jeszcze w 2002 r. Bank wzywał powoda do spłaty powstałego zadłużenia wynikającego z zawartych umów kredytu, zaś pismem z 26 maja 2003 r. je wypowiedział. Na 23 maja 2003 r. zobowiązanie powoda w stosunku do Banku wynosiło 699 599,33 zł. Na 16 lipca 2004 r. wzrosło ono do 816 113,38 zł, która to kwota stanowiła podstawę do zawarcia ugody, na podstawie której powód zobowiązał się spłacić do 25 grudnia 2005 r. zadłużenie wynikające z niespłaconego kapitału w wysokości 640 714,96 zł.

Na podstawie decyzji Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego nr [...] z 17 stycznia 2005 r. i poprzedzającej ją decyzji nr [...] powód otrzymał pozwolenie na użytkowanie jednej komory suszarni do drewna.

Pismem z 22 lutego 2010 r. powód wniósł do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w W. (dalej: SKO) o stwierdzenie nieważności decyzji Wójta nr [...], wskazując, że została ona wydana z rażącym naruszeniem prawa. Decyzją z 25 października 2010 r., wydaną w oparciu o art. 158 § 2 w zw. z art. 156 § 1 pkt 7 k.p.a. i art. 156 § 2 k.p.a., SKO stwierdziło wydanie zaskarżonej decyzji z naruszeniem prawa oraz wskazało, że nie stwierdza nieważności decyzji organu pierwszej instancji z uwagi na upływ 10 lat od dnia doręczenia decyzji. W ocenie SKO decyzja z 8 maja 2000 r. była bezspornie sprzeczna z ustaleniami obowiązującego w dniu jej wydania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, albowiem pojęcie „zabudowa usługowa” nie obejmuje rozbudowy zakładu produkcyjnego ani budowy suszarni drewna jako części zakładu produkcyjnego. Z tej decyzji nie wynika przy tym, że dopuszczalna była realizacji inwestycji, w której wytwarzane są hałas i wibracje w trybie ciągłym, z przekroczeniem dopuszczalnych w tym zakresie norm; decyzja nie zezwalała na przekroczenie dopuszczalnych emisji hałasu.

Decyzją nr [...] z 17 kwietnia 2013 r. Wojewoda D. odmówił stwierdzenia nieważności decyzji Starosty z 9 maja 2000 r. W uzasadnieniu wskazano, że decyzja o warunkach zabudowy nie jest zgodna z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego z 23 października 1984 r., niemniej jednak decyzja SKO z 25 października 2010 r., stwierdzająca wydanie decyzji o warunkach zabudowy z naruszeniem prawa, nie eliminuje jej z obrotu prawnego. Decyzja Wójta Gminy z 8 maja 2000 r., ustalająca na rzecz powoda warunki zabudowy dla inwestycji, nadal

obowiązuje. Weryfikowana w trybie nadzwyczajnym decyzja, jest zgodna z decyzją z 8 maja 2000 r. W decyzji dopuszczono sytuowanie obiektów budowlanych na działce nr [...], które określono jako nieuciążliwe zakłady pracy. Nie wskazano również wymagań dotyczących ochrony interesów osób trzecich. Zdaniem Wojewody nie daje się stwierdzić, aby decyzja naruszała rażąco przepisy środowiskowe. To na projektancie spoczywał obowiązek, aby projekt architektoniczno-budowlany został sporządzony zgodnie z przepisami i zasadami wiedzy technicznej i to tak, aby w budynku zastosować materiały tłumiące hałas oraz urządzenia spełniające odpowiednie normy. Wystąpienie, po wybudowaniu obiektów budowlanych, pozanormatywnych uciążliwości związanych z emisją przez funkcjonujący zakład hałasu nie stanowi o wadliwości decyzji o pozwoleniu na budowę.

Na 31 stycznia 2013 r. zadłużenie powoda wobec Banku wynosiło 954 943,22 zł. Powód nie spłacił tej kwoty, wobec czego komornik zajął nieruchomości stanowiące działki nr [...]. Dwukrotna licytacja komornicza nie doprowadziła jednak do sprzedaży i zaspokojenia wierzyciela. W ocenie potencjalnych nabywców nieruchomość nie mogła zostać przeznaczona np. na sklep z artykułami budowlanymi, ponieważ działka, na której były usytuowane budynki, były za wąskie, co w dalszej perspektywie spowodowałoby trudności komunikacyjne.

Część majątku trwałego powoda została na przestrzeni kilku lat wyprzedana. W 2008 r. powód zaprzestał ostatecznie prowadzenia działalności gospodarczej. Po konsultacji z komornikiem wydzierżawił część nieruchomości, tj. 1 000 m², a umowa dzierżawy trwa do chwili obecnej. Ponadto, dzierżawca za 500 zł sprawuje pieczę nad mieniem, które pozostało na terenie nieruchomości, tj. suszarnią i piecem, które wskutek nieużytkowania przez wiele lat straciły na wartości i stanowią – według powoda – złom.

Na podstawie tak ustalonego stanu faktycznego Sąd pierwszej instancji, powołując się na art. 417 i n. k.c., uznał, że została spełniona przesłanka w postaci wydania ostatecznej decyzji administracyjnej, która jest niezgodna z prawem, co zostało stwierdzone we właściwym postępowaniu. Jednakże nie istnieje związek przyczynowy między utratą możliwości zwiększenia zysków z prowadzonej

działalności powoda a tą decyzją. Niemożność korzystania i użytkowania nowo wybudowanej suszarni nie nastąpił na skutek decyzji z 8 maja 2000 r., lecz innych rozstrzygnięć. Nieuzasadnione jest przyjęcie odpowiedzialności Gminy, jeżeli weźmie się pod uwagę, że jej Wójt nie miał wiedzy, że instalacja (suszarnia) będzie emitowała dźwięki i wibracje o takim natężeniu, iż zostaną przekroczone normy hałasu. Z decyzji nie wynikało, że dopuszczalna jest realizacja inwestycji, w ramach której wytwarzany jest hałas i wibracje w trybie ciągłym, z przekroczeniem dopuszczalnych w tym zakresie norm. O tym, że powód nie może korzystać z nowo wybudowanej suszarni, rozstrzygnęły bezpośrednio decyzje Powiatowego Inspektora Sanitarnego i Starosty, przy czym nie została wydana żadna decyzja administracyjna, która zabraniałaby powodowi produkcji wyrobów z drewna. Powód nie mógł użytkować suszarni w latach 2000-2004, ale nie wpłynęło to na możliwość pracy zakładu w pozostałym zakresie.

Rozpoznając apelację powoda, Sąd Apelacyjny uznał jej zasadność w niewielkim zakresie, po poczynieniu dodatkowych ustaleń faktycznych:

W okresie 10 maja 2000 r. – 12 czerwca 2001 r. powód zapłacił następujące kwoty netto związane z inwestycją: 500 zł – projekt budowlany wykonawczy sieci ciepłowniczej wraz z kosztorysem szczegółowym, 600 zł – roboty instalacyjne w kotłowni, 400 zł – usługa dźwigowa, 600 zł i 700 zł – usługi geodezyjno-kartograficzne, 28 119,67 zł – usługa stawiania fundamentów, 7 581 zł – wykonanie sieci ciepłowniczej z kotłowni do suszarni drewna i instalacji wody zimnej oraz połączenie rozdzielaczy c.o., 200 zł – usługa dźwigowa w związku z budową suszarni, 2 000 zł – usługa w ramach komory technicznej przy suszarni, 1 800 zł – wykonanie instalacji elektrycznej do suszarni, 410 zł – przemalowanie drzwi na odpowiedni kolor i montaż drzwi stalowych w ramach suszarni, 870 zł – zakup drzwi p.poż. do budowanego ciągu technologicznego, 1 076,62 zł – prace związane z budową suszarni, 569 zł – opłata za protokół sprawozdawczo-opiniodawczy, 184 zł – wydanie opinii o odbiorze suszarni, 184 zł – odbiór instalacji suszarni oraz 2 832,31 zł, 16 587,31 zł, 731,60 zł, 290,74 zł i 3 815,34 zł – zakup materiałów.

W dniu 12 stycznia 2000 r. powód, jako zamawiający, zawarł z Z.S.A. w W. (dalej: Z.), jako wykonawcą, umowę nr [...], której przedmiotem była suszarnia

komorowa do drewna bez przybudówki (sterowni), o poj. 40 m³ (typ wodna), przy współczynniku wypełnienia 40%, z wrotami głównymi monolitycznymi i układem grzania ze stali. Zamawiający powierzył, a wykonawca przyjął do wykonania dokumentację, dostawę i montaż tej suszarni (§ 2), za wynagrodzeniem 147 850 zł netto (§ 6). Ustalono następujące zasady płatności: przedpłata w wysokości 30% (44 355 zł netto) w terminie 14 dni od daty podpisania umowy, 40% (59 140 zł netto) w terminie 14 dni po wykonaniu dostawy i 30% (44 355 zł netto) w terminie 30 dni po wykonaniu montażu suszarni, rozruchu energo-mechanicznym i szkoleniu obsługi potwierdzonego protokołem odbioru końcowego (§ 7). W dniu 28 grudnia 2000 r. ZUGiL wystawił na rzecz powoda powoda fakturę VAT na kwotę 44 355 zł netto tytułem zapłaty ceny za sprzedaż suszarni do drewna V (40 m²).

Powód nie rozważał przeniesienia prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej z nieruchomości w S. w inne miejsce, nawet gdy na skutek decyzji organów administracji publicznej okazało się, że nie będzie mógł prowadzić swojej działalności w formie i zakresie, jaki planował w związku z prowadzonymi pracami inwestycyjnymi. W jego ocenie nie było takiej potrzeby, zaś priorytetem była konieczność ratowania dotychczasowego stanu rzeczy. Po zakończeniu inwestycji w 2000 r., w tym posiadając świadomość niemożności prowadzenia produkcji na zamierzonym poziomie, bez możliwości wykorzystania własnej suszarni, mając jednak nadzieję na uratowanie dotychczasowej formy działalności i podjęcie produkcji w zwiększonym zakresie, powód zaciągał kolejne zobowiązania finansowe i handlowe.

Sąd Apelacyjny nie podzielił w pełni zapatrywania Sądu Okręgowego co do oceny adekwatnego związku przyczynowego. W ocenie Sądu drugiej instancji taki związek występuje w zakresie, w jakim powód poniósł i wykazał szkodę w związku z montażem linii produkcyjnej i suszarni na terenie wskazanym w spornej decyzji. Związek przyczynowy pomiędzy wydaniem decyzji z 8 maja 2000 r. a szkodą w mieniu powoda jest możliwy do zrekonstruowania wyłącznie w zakresie wydatków inwestycyjnych, jakie poniósł on w okresie od dnia wydania (doręczenia decyzji), gdy powód miał podstawy sądzić, że może rozbudowywać zakład bez przeszkód, do czasu, gdy jego działalność została wstrzymana z uwagi na przekroczenie dopuszczalnych norm hałasu (do końca stycznia 2001 r.). Szkoła powoda

pozostającą w adekwatnym związku przyczynowym wyniosła 114 406,59 zł.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego powód zaskarżył w części oddalającej powództwo i co do kosztów procesu, zarzucając naruszenie art. 417 § 1 w zw. z art. 417¹ § 2 w zw. z art. 361 § 1 i 2 k.c., przez błędną ich wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, przejawiającej się w przyznaniu odszkodowania tylko za okres od wydania spornej decyzji do stwierdzenia jej nieważności, pomimo że skutki takiego stanu rzeczy rozciągają się zarówno na okres przed wydaniem decyzji, jak i na czas po jej wyeliminowaniu w obrocie prawnego, co stanowi o ustaleniu odszkodowania nieuwzględniającego w pełni zakresu związku przyczynowego pomiędzy stwierdzeniem nieważności spornej decyzji a następstwami takiego stanu rzeczy.

Powołując się na powyższy zarzut, powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, ewentualnie jego uchylenie i wydanie orzeczenia co do meritum.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej sprowadzały się do zanegowania stanowiska Sądu Apelacyjnego o ograniczeniu dochodzonego pozwem odszkodowania jedynie za okres od wydania spornej decyzji do wstrzymania inwestycji z powodu hałasu wytwarzanego przez zakład produkcyjny powoda. W ocenie powoda, kwota odszkodowania w zakresie *damnum emergens* jedynie częściowo rekompensuje poniesione wydatki na rozwój jego przedsiębiorstwa, ponadto nie uwzględnia w ogóle *lucrum cessans* jako przyszłych, utraconych zysków powoda.

Zgodnie z art. 417 § 1 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Stosownie natomiast do art. 417¹ § 2 k.c., jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie m.in. ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Przesłankami odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, przewidzianej tak w art. 417 k.c., jak i art. 417¹ k.c., są: bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą (zob. m.in. wyrok SN z 9 stycznia 2015 r., V CSK 161/14).

Fakt zaistnienia powyższych przesłanek nie budził wątpliwości Sądu Apelacyjnego. Ponieważ pozwana Gmina nie wniosła skargi kasacyjnej, zasadność zasądzenia odszkodowania za wskazany powyżej okres pozostawała poza kognicją Sądu Najwyższego.

Odnosząc się zatem do twierdzeń skarżącego, to zgodnie z art. 361 § 1 i 2 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W tych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzono.

Z powyższego przepisu wynika jedynie zakres szkody podlegającej naprawieniu, nie zawarto zaś w nim definicji szkody. Powszechnie przyjmuje się, że szkodą jest każdy uszczerbek w dobrach prawnie chronionych, z którym ustawa wiąże powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej. Może on przybrać postać straty, którą poszkodowany poniósł w wyniku zdarzenia szkodzącego (*damnum emergens*), oraz utraconych korzyści (*lucrum cessans*). Strata wyraża się w zmianie stanu majątkowego poszkodowanego i może polegać na zmniejszeniu się jego aktywów przez utratę, ubytek lub zniszczenie poszczególnych składników majątku albo ich uszkodzenie lub utratę wartości, a także na zwiększeniu pasywów przez powstanie nowych zobowiązań lub zwiększenie już istniejących. Z kolei utrata korzyści polega na niepowiększeniu się majątku poszkodowanego, które nastąpiłoby, gdyby nie zaistniało zdarzenie wyrządzające szkodę (zob. np. wyroki SN: z 3 października 1979 r., II CR 304/79, OSNCP 1980, nr 9, poz. 164; z 10 kwietnia 1997 r., II CKN 92/97; z 21 czerwca 2001 r., IV CKN 382/00; z 28 kwietnia 2004 r., III CK 495/02; z 29 listopada 2006 r., I CSK 259/06; z 23 listopada

2007 r., IV CSK 281/07; z 19 czerwca 2008 r., V CSK 18/08; z 28 maja 2014 r., I CSK 419/13).

Tak rozumiana szkoda powinna pozostawać w adekwatnym (normalnym) związku przyczynowym ze zdarzeniem ją wywołującym, którym w niniejszej sprawie była decyzja administracyjna nr [...] z 8 maja 2000 r., której bezprawność (w związku z ustaleniem warunków zabudowy i zagospodarowania terenu niezgodnie z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Gminy) została stwierdzona we właściwym trybie.

Badanie istnienia adekwatnego związku przyczynowego ma charakter dwustopniowy. Pierwszym etapem jest ocena, czy pomiędzy badanymi zdarzeniami istnieje związek przyczynowy (test *conditio sine qua non*), drugim – badanie, czy jest to związek o charakterze adekwatnym („normalny” związek przyczynowy). Test *conditio sine qua non* pozwala wyeliminować zdarzenia, które na pewno nie stanowią przyczyny powstania szkody. Jeżeli pomiędzy badanymi zdarzeniami nie istnieje nawet powiązanie tego typu, nie może występować między nimi normalny (adekwatny) związek przyczynowy (zob. np. wyroki SN: z 9 lutego 2001 r., III CKN 578/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 120; z 15 lutego 2008 r., I CSK 359/07). Taki test pozwala obiektywnie stwierdzić, bez odwoływania się do subiektywnych kryteriów, które zdarzenia nie były przyczyną szkody. Stwierdzenie istnienia powiązania kauzalnego między zdarzeniem a szkodą nie przesądza przy tym o istnieniu odpowiedzialności odszkodowawczej, gdyż szkoda musi być normalnym (adekwatnym) następstwem zdarzenia. W orzecznictwie zgodnie uznaje się następstwo za „normalne”, jeśli w danym układzie stosunków i warunków oraz w zwyczajnym biegu rzeczy, bez zaistnienia szczególnych okoliczności, szkoda jest zwykłym następstwem tego zdarzenia. Chodzi więc o następstwo obiektywnie normalne, typowe, przeciętne, oczekiwane w zwykłej kolejności rzeczy (zob. np. wyroki SN: z 9 lutego 2001 r., III CKN 578/00, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 120; z 11 września 2003 r., III CKN 473/01; z 26 stycznia 2006 r., II CK 372/05). Bez znaczenia przy tym pozostaje świadomość po stronie wierzyciela powiązania zdarzenia ze szkodą, a więc bezprzedmiotowe były wywody powoda, że „nie mógł on przypuszczać, że jego inwestycja zostanie wstrzymana, że tak to się wszystko rozwinie”. Istotne są bowiem obiektywne czynniki wpływające

na powiązanie (w powyższym rozumieniu) między decyzją administracyjną a szkodą w majątku powoda.

Kluczowe było zatem rozstrzygnięcie, czy Sąd Apelacyjny właściwie zastosował te zasady i tego dotyczyła skarga kasacyjna.

W kontekście skargi kasacyjnej nie sposób zakwestionować stanowiska Sądu *meriti*. Związek przyczynowy między wydaniem sprzecznej z prawem decyzji z 8 maja 2000 r. a szkodą w mieniu powoda możliwy jest do zrekonstruowania co najwyżej wyłącznie w zakresie wydatków inwestycyjnych, jakie powód poniósł w okresie od doręczenia decyzji, na podstawie której mógł sądzić, że może bez przeszkód rozbudowywać zakład, do momentu działań organów administracyjnych powstałych w związku z uciążliwym hałasem, tj. końca stycznia 2001 r. Szkada w postaci *damnum emergens* oznacza każde pogorszenie się sytuacji majątkowej poszkodowanego (zmniejszenie aktywów), w wyniku czego staje się uboższy niż był przed doznaniem szkody (wyrok SN z 7 marca 2019 r., III PK 21/18). Sąd Apelacyjny te koszty wyliczył na kwotę 114 406,59 zł, jako wydatki inwestycyjne, które powód poniósł w okresie, gdy miał prawo sądzić, że brak jest przeszkód do rozbudowy jego warsztatu. Żadnych innych wydatków nie sposób rozpatrywać jako pozostających w związku przyczynowym ze szkodą, a tym bardziej w normalnym związku przyczynowym. Chodzi o wydatki, które powód poniósł jeszcze przed otrzymaniem decyzji, a zatem – jak trafnie wskazał Sąd Apelacyjny – poniósłby te wydatki również gdyby otrzymał decyzję negatywną, jak również o wydatki poniesione po powzięciu wiadomości o konieczności zaprzestania działalności produkcyjnej suszarni, gdyż to w wyniku działania powoda doszło do wydania decyzji w tym przedmiocie. O ile bowiem decyzja z 8 maja 2000 r. została wydana z naruszeniem prawa, w związku ze sprzecznością z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, to nie to stanowiło podstawę decyzji ze stycznia 2001 r. Naruszenie norm środowiskowych w zakresie hałasu nie było wynikiem decyzji Wójta, ale zachowania samego powoda. Wszelkie wydatki powstałe po styczniu 2001 r. nie są objęte odpowiedzialnością odszkodowawczą pozwanego, skoro nie są związane ze zdarzeniem, za które Gmina ponosiłaby odpowiedzialność. Bez znaczenia pozostawało tak naprawdę stwierdzenie Sądu Apelacyjnego, że nie pozostają one w normalnym związku przyczynowym z zakwestionowaną decyzją, gdyż „nie wiązały się z koniecznością

zaprzestania przez powoda prowadzenia działalności gospodarczej”, skoro nastąpiło zerwanie związku przyczynowego w powyższym rozumieniu.

Bezzasadne było także roszczenie powoda dotyczące kosztów związanych z nieterminową obsługą kredytów. Przede wszystkim część z nich powód zaciągnął przed wydaniem decyzji z 8 maja 2000 r., a więc nie zachodzi jakikolwiek związek przyczynowy między tymi zdarzeniami (jak wskazał Sąd Apelacyjny, powód „czynił to na własne ryzyko”). Ponadto, jak ocenił Sąd odwoławczy w świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), powód nie wykazał przyczyn powstania nieterminowej obsługi kredytów i związku pomiędzy brakiem możliwości użytkowania suszarni a ich obsługą. Same twierdzenia powoda nie mogą stanowić wystarczającego asumptu do uwzględnienia jego roszczenia. Jednocześnie powołany przepis nie może w ogóle stanowić podstawy skargi kasacyjnej.

Przechodząc do kwestii utraconych korzyści (*lucrum cessans*), w pierwszej kolejności zauważenia wymaga, że za moment powstania szkody w tej postaci przyjmuje się chwilę, w której doszło do realnej utraty określonej korzyści, a więc chwilę, w której w majątku poszkodowanego nie doszło do spodziewanego przysporzenia, a którego uzyskania w tym czasie mógł on realnie oczekiwać w normalnym toku zdarzeń (zob. np. wyroki SN: z 8 lutego 2008 r., I CSK 477/07; z 4 kwietnia 2008 r., I CSK 464/07; z 26 czerwca 2008 r., II CSK 79/08; z 30 października 2008 r., II CSK 257/08; uchwałę SN z 6 listopada 2008 r., III CZP 101/08, OSNC 2009, nr 4, poz. 57).

Szkoda w postaci *lucrum cessans* ma zawsze charakter hipotetyczny. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że o takiej szkodzie decyduje wysoki, graniczący z pewnością stopień prawdopodobieństwa uzyskania określonych korzyści, gdyby nie wystąpiło zdarzenie będące przyczyną szkody, co odróżnia – podlegającą obowiązkowi odszkodowawczemu – szkody w postaci utraconych korzyści od tzw. szkody ewentualnej, polegającej jedynie na utracie możliwości uzyskania pewnych wpływów (zob. np. wyroki SN: z 28 stycznia 1999 r., III CKN 133/98; z 28 kwietnia 2004 r., III CK 495/02; z 22 kwietnia 2015 r., III CSK 256/14; z 18 maja 2017 r., III CSK 190/16). Innymi słowy, powództwo dotyczące utraconych korzyści może zostać uwzględnione wyłącznie wówczas, gdy

poszkodowany wykaże, w stopniu graniczącym z pewnością, że gdyby nie wystąpiło zdarzenie, z którym związany jest obowiązek odszkodowawczy, uzyskałby on tę korzyść (wyrok SN z 22 marca 2019 r., IV CNP 43/17).

Skarga kasacyjna w tej materii nie miała uzasadnienia z dwóch przyczyn. Po pierwsze, mając na uwadze materiał dowodowy oraz jego ocenę dokonaną przez Sądy *meriti*, nie można mówić o hipotetycznej pewności uzyskania korzyści przez skarżącego. Powód w żaden sposób nie wykazał wysokości szkody, „wysokiego”, „graniczącego z pewnością” stopnia prawdopodobieństwa jej wystąpienia, w istocie jego twierdzenia były gołosłowne i tak zostały ocenione przez Sądy *meriti*. A jak wskazano powyżej, na etapie postępowania kasacyjnego nie jest możliwe kwestionowanie oceny materiału dowodowego, a więc podniesienie zarzutu dotyczącego art. 233 § 1 k.p.c., niezależnie czy wprost, czy w ramach zarzutów odnoszących się pozornie do naruszenia prawa materialnego.

Po drugie, dochodzone w powyższym zakresie kwoty nie pozostają w adekwatnym związku przyczynowym. Utracone korzyści musiałyby pozostawać w normalnym związku przyczynowym z decyzją, a więc być związane z jej treścią, Decyzja dotyczyła wyłącznie „rozbudowy istniejącego zakładu o magazyn wyrobów gotowych z podwyższeniem obecnego o kondygnację i budowy suszarni drewna”. Obowiązkiem powoda było zatem wykazanie (zgodnie z art. 6 k.c.), jakie utracone korzyści i w jakiej wysokości pozostawały w związku przyczynowym (normalnym) z tą właśnie inwestycją. Nie sposób też mówić o takich utraconych korzyściach, skoro w tym zakresie inwestycja nie została w ogóle zrealizowana, tj. zakład w takiej formie nie funkcjonował, skoro w styczniu 2001 r., z przyczyn leżących po stronie powoda, obiekt nie został dopuszczony do użytkowania w kolejnych latach. Ponadto Sąd Apelacyjny na s. 27 uzasadnienia zaskarżonego wyroku obszernie przeanalizował tę problematykę tą również w kontekście wydania decyzji zgodnej z prawem, a więc decyzji odmownej, i nieudowodnienia przez powoda, że w takiej sytuacji mógłby np. zrealizować inwestycję w innym miejscu, czy też posiadał inne sposoby unowocześnienia zakładu.

W konsekwencji, skarga kasacyjna nie miała uzasadnionych podstaw, w związku z czym podlegała oddaleniu, o czym orzeczono na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 w zw. z art. 98 § 1¹ w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 9 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).

[P.L.]

[ms]